

GLAVA DRUGA

KNINSKA OPERACIJA

(26. X — 9. XII 1944)

Deo prvi

VOJNO-POLITICKA SITUACIJA. OBOSTRANE SNAGE. NAMERE I PLANOVI

1. Vojno-politička situacija precij kraj oktobra

Razvoj događaja u Jugoslaviji u jesen 1944. godine karakterisao se novim poredama Narodnooslobodilačke vojske. Maročito su značajni uspjesi postignuti u istočnim delovima - u Vojvodini, Srbiji i Makedoniji, gde su krajem septembra i početkom oktobra otpočele zajedničke operacije jedinica NOVJ. Crvene armije i Narodne armije otečestvenofrontovske Bugarske. Od posebne je važnosti bilo oslobođenje Beograda, glavnog grada Jugoslavije (21. oktobra 1944), gotovo čitave Srbije i velikog dela Makedonije. Time je nemačkoj Grupi armija -E . čije su jedinice u lo vreme bile raspoređene u Grčkoj, Albaniji, Makedoniji i Crnoj Gori. bilo onemogućeno da se preko Beograda povuče u Mađarsku i tamo ojača nemačke fašističke snage. Umesto toga. ona je bila prisiljena da se, pod veoma teškim okolnostima, probija ka Sarajevu. Ostale oku-

' Posle proboja jedinica Crvene armije u Rumuniju i Bugarsku (avgust-septembar 1944) i jakih snaga NOVJ u Srbiju, strategijska situacija na Balkanu nastala u septembru 1944. nametnula je potrebu za zajedničkim dejstvima jedinica Crvene armije ; Narodnooslobodilačke vojske Jugoslavije s ciljem da se «> pre oslobode istočni krajevi zemlje ti vezi s tim i drugim pitanjima od interesa za obe zemlje, u drugoj polovini septembra maršal Josip Broz Tito. vrhovni komandant NOV i POJ i pri.dsednlk Nacionalnog kom. •età oslobođenja Jugoslavija, otputovao je u Moskvu, gde se : jfrodstvnictma vlade °SSR-a spora/umeo O učešću jedinica Crvene armije na teritoriji Jugoslavije i o sadejstvu ^jetsklh i jugoslovenskih jedinica. Nešto kasnije. 5. oktobra 1944, on J« u Krajovi (Rumunija) s predstavnicima Štaba 3. ukrajinskog fronta «smotrio plan beogradske operacije i utanačio pitanje sadejstva u •oku zajedničkih borbenih dejsl.va na teritoriji Srbije. Istog dana u krajovi je postignut i sporazum sa delegacijom vlade otečestvenofrontovske Bugarske o učešću Narodne armije Bugarske u borbi protiv hitlerovaca na teritoriji Jugoslavije Vidi: Beogradska operacija, Vojno-^orijski institut, Beograd. 19641.

patorske i kvislinške snage na području Jugoslavije bile j
tivnim dejstvima jedinica NOVJ prisiljene na odbran i na;
važnijih uporišta i komunikacija. Deo snaga nemačko k man*
dovanje je angažovalo za organizaciju fronta odbrane protiv
jedinica NOVJ i Crvene armije koje su posle zauzimanja Beo-
grada. Banata i Bačke nastavile da nadiru na zapad.

Na području Dalmacije vojno-politička situacija u drugoj
polovini oktobra bitno se izmenila u korist jedinica NOVJ. B „
bama u toku septembra i oktobra neprijatelju su naneseni o
setni gubici i oslobođeni su svi srednjodalmatinski otoci de
lom Dalmacije jugoistočno od Cetine (izuzev Imotski). Snage
neprijatelja bile su sabijene na uzak primorski pojas od Nina
do Splita i u zahvatu komunikacija Šibenik — Drniš — Knin
~ Otrić i Split — Klis — Sinj. Time se, u odnosu na neprijate-
lja, operativno-taktički položaj jedinica 8. korpusa **znatno** po
boljšao, jer su one došle u mogućnost da preduzmu koncentri-
čan napad na postojeće okupatorske i kvislinške snage s real-
nim izgledima na uspeh.

Pored poboljšanih uslova za dejstvo 8. korpusa poboljš-
šani su uslovi i za dejstvo jedinica Mornarice NOVJ. Na oslo-
bođenom delu obale pristupilo se organizovanju lučkih .lasti
i redovnog pomorskog saobraćaja, osposobljavanju brodogradi-
lišta i lučkih postrojenja. Težište borbenih dejstava počelo se
prenositi na severni Jadran, na područje Kvarnerskih oluka.
U tom cilju stvorena je na otoku Istu baza za dejstvo brodova
i mornaričke pešadije. Na 1st se 20. septembra sa Dugog otoka
premostio Stab 2. pomorskog obalskog sektora s jedinicam. \ a
do sredine oktobra na njemu su bili završeni i najnužniji for-
tifikacijski radovi. Po naređenju Štaba Mornarice, na 1st su
početkom novembra formirani Kvarnerski pomorski sastav i
Kvarnerski odred mornaričke pešadije² sa zadatkom da n pa-
daju neprijateljski i štite vlastiti saobraćaj, održavaju vezu sa
Hrvatskim primorjem i Istrom i napadaju posade ftepriatelja
na obali i otocima.¹¹

U Lici, Bosni i Hercegovini, koje graniče sa Dalmacijom,
jedinice 11, 5. i 2. korpusa NOVJ nalazile su se u ofanzivi i po-
stizale značajne uspehe. Nemačke okupatorske i kvisli ce
snage nisu u to vreme ni s jednog područja Jugoslavije mo-

- Kvarnerski pomorski sastav je imao pei Botila a Kvariu rski
odrod Četiri bataljona pomorske pešadije. Za formiranje ovih jedinica
Stab Mornarice je povukao skoro sve raspoložive snage sa ostalih po-
morskih obalskih sektora i stavio ih na raspolaganje Stabu 2. pome
obalskog sektora, tako da je ovaj sektor, u to vreme, predstavljan gla-
vne snage Mornarice NOVJ.

² Jovan Vasiljević: Dejstva na Jadranu u narodnooslobodil. "n
ratu. Vojno delo, Bc-ograd, 1957, 199 — 204.

glejntervenisati u korist svojih delova u Dalmaciji, zato što subile angažovane u borbama, naročito na istoku, prema jedinicama NOVJ i Crvene armije, što je sve išlo u prilog 8. korpusu-

2. Raspored i namere neprijatelja

Na području Dalmacije i delu zapadne Bosne i Hercegovine nalazile su se sledeće snage neprijatelja:

a) Nemačke jedinice:

— Slab 15. brdskog armijskog korpusa u Kninu:

— 264. pešadijska divizija: Stab divizije u Drnišu, 891. **grenadirski** puk u Zadru, 893. grenadirski puk u Šibeniku, 892. grenadirski puk u Klisu, dok je 264. artiljerijski puk bio podeljen i pridat pešadijskim pukovima radi ojačanja:

— 383. puk 373. legionarske divizije u Kninu (delovi u Vrlici i Zrmanji);

— delovi 384. puka 373. legionarske divizije u Obrovcu;⁴

— 944. obalski artiljerijski puk kopnene vojske,⁵ sa **štabom puka** u Drnišu i tri diviziona na obali od Zadra do Splita (**jedan** divizion na Hrvatskom primorju);

— 29. puk tvrđavskih pionira, sa štabom u Kninu i jednim bataljonom na području Dalmacije (ostale jedinice van područja Dalmacije);

— 738. puk 118. lovačke divizije u rejonu Imotski — Široki Brijeg (sada Listića) — Ljubuški;"

— Bobrena grupa u Duvnu (2. bataljon 369. puka 369. **legionarske** divizije, 3. bataljon 738. puka i delovi 2. diviziona **668. artiljerijskog** puka 118. lovačke divizije i dve baterije 622. **artiljerijskog** diviziona);

— Komanda pomorske odbrane severne Dalmacije (Severteidigung Nord-Dalmatien, skr. Seeko Norddalmatien), sa štabom u Šibeniku, mornaričkim pomorskim jedinicama na delu Jadrana severno od Splita i 581, 582. i 583. mornaričkim

⁴ Ostale jedinice 373. legionarske divizije bile su raspoređene u »**hvalu**« komunikacije Otrić — Donji Lapac — Bihać — Bos. Krupa.

" Istovremeno na obali su postojali i mornarički obalski artiljerijski divizion.

• Štab 118. lovačke divizije s nekim prištapskim jedinicama kreće **21. 22. oktobra** iz rejona Ljubuškog, preko Sarajeva, za Srem, **je 750. puk** ove divizije još, oko **6. oktobra** iz rejona Ploče — Metković upućen ka Beogradu.

streljačkim bataljunom (marineshützen Bataillon) u 2nd Šibeniku i Splitu.⁷

Ukupna jačina pomenulih nemačkih jedinica iznosila oko 23.000 vojnika.

b) Ustaško-domobranske jedinice:

— delovi 7. ustaške brigade (oko tri bataljona) u rejonu Drniš Perković;

- delovi 6. ustaške brigade u rejonu Imotskog, Kasti i Žrnovnice;"

— Borbena grupa Cetina« (Podhvatno zapovjedništvo "Cetina«) u rejonu Dicmo — Trilj — Sinj — Vrlika:"

— 2. bataljon 3. posadne brigade u Kninu.

Ukupna jačina ustaško-domobranskih jedinica iznosi oko 5.000 vojnika.

c) Četničke jedinice:

— Dinarska četnička oblast, jačine oko 5.000 ljudi, u širem rejonu Knina.

Ukupna jačina svih neprijateljskih jedinica iznosila oko 33.000 vojnika.

Iz rasporeda se vidi da su glavne snage neprijatelji na području Dalmacije bile grupisane u rejonu Zadar — Knin — Sinj - Split i da je njihovo jezgro i najjaču jedinicu predstavljala 264. pešadijska divizija. To je ujedno bila i jedna kompletna okupatorska divizija koja se u to vreme nalazila na području Dalmacije. Sva mesta i gradovi u kojima su nalazile jedinice neprijatelja bili su pretvoreni u utvrde i posebno Zadar, Šibenik i Knin. No i pored toga, one se nalazile u nepovoljnom položaju zato što su bile razvučene na širokoj prostoriji i obuhvaćene rasporedom jedinica 8. kupusa. Glavne snage neprijatelja, izuzev mornaričke jedinice*, bile su povezane sa unutrašnjošću zemlje samo jednom komunikacijom. Ona koja od Knina, preko Donjeg Lapeva, vodi ka Bt-

⁷ U vezi sa pripremama za napuštanje jadranske obale od strane nemačkih okupatorskih jedinica, oko 20. oktobra 1941. od delova 30. mornaričkog artiljerijskog divizionu obrazovani su 581. i 582. inženjerski bataljoni streljački bataljon a od 628. mornaričkog artiljerijskog divizionu obrazovani su 583. mornarički streljački bataljon. Obalska artiljerijska oruđa koja nisu mogla evakuisati bila su uništena.

⁸ Stab 6. ustaške brigade u prištapskim jedinicama I navedenih u 1. i 2. bataljona nalazio se u rejonu Imotskog, 3. bataljon u Kaštelu i Trogiru i 26. bataljon u rejonu Žrnovnice.

⁹ U sastavu Borbene grupe »Cetina« nalazili su se 27. ustaški bataljun, 3. bataljon 7. ustaške brigade i 6. bataljun i baterija tvornice posadne brigade.

u pošto se ta komunikacija nalazila pod stalnim udarima
Cinica NOVJ. pretila je opasnost da ona bude prekinula i
il snag^e na području Dalmacije budu odsečene od unutrašnjoo-

prema planu Komande 2. oklopne armije za napuštanje
•tidranske obale (poduhvat »Herbstgewitter«) bilo je predviđeno
ja se 264. pešadijska i 118. lovačka divizija prebace na istok
radi angažovanja protiv jedinica Crvene armije i Narodno-
nslobodilačke vojske Jugoslavije na frontu u Sremu, a da
392. 373. i 369. legionarska divizija organizuju odbranu na
liniji Velebit — Knin — Mostar — Nevesinje (linija »Grün«)
zatvore sve važnije pravce koji s mora izvode u unutrašnjost
zemlje. U vezi s tim, u toku oktobra okupatorske i kvislinške
snage na području Dalmacije užurbano su se spremale za na-
puštanje obalskog pojasa. Po naređenju Štaba 15. brdskog ar-
mijskog korpusa, još 10. oktobra je otpočela evakuacija mate-
rijala s područja koje je držala 264. divizija. Ova evakuacija
je vršena brodovima za Rijeku a kamionima, preko Drniša, u
rejon Knin — Pađene, dok je dobar deo materijala uništavan
da ne bi pao u ruke jedinica 8. korpusa. Po evakuaciji materija-
jala, kao i bolesnih i ranjenih vojnika, trebalo je da se 264. di-
vizija s mornaričkim, artiljerijskim i drugim jedinicama brzo
prebaci u rejon Knina, gde su je imali prihvatiti delovi 373.
legionarske divizije, a potom na front u Sremu. Istovremeno
je trebalo da se mornaričke plovne jedinice povuku ka Rijeci
i Trstu (poduhvat »Wikinger«). Planovi za evakuaciju su bili
detaljno razrađeni, a izvršene su i izvesne organizacijske pro-
mene, kako bi jedinice, na dati znak, bile spremne za brzu
evakuaciju.

Delovi 891. grenadirskog puka s mornaričkim delovima
u Zadru obrazovali su Borbenu grupu Strocker (Strecker).
Ona se određenog dana imala brodovima, u jednom konvoju,
prebaciti u Šibenik. U momentu prolaska konvoja pored Bio-
grada na moru trebalo je da posada iz ovog mesta krene za
Vodice, kod Šibenika, s tim što su joj se u toku pokreta imale
Priključiti posade iz svih usputnih mesta.¹⁰ Ojačani 892. gre-

¹⁰ Komandant 891. grenadirskog puka dobio je 12. oktobru 1944.
•fi Komande 201 divizije uputstvo za evakuaciju Zadra : okolnih upo-
tsta. U uputstvu j.c. pored ostalog, stajalo du on mora računati s tim
da će x dana dobiti naređenje da se sa snagama iv. Zadra, Biograda i Proka
Probije preko Smičića u Obrovac ili preko Biograda. PakoStana, Pirovca,
Vodica. Bribirskih Mostna i Roškog slapa u Drniš Kao poslednju mo-
Ofenost trebalo je uzeti prebacivanje morskim putem u pravcu Karlo-
^aga i Senja iii u Šibenik. Posle uspeha 19. divizijo u severnoj Dalma-
•ijir rešeno je d'ci se delovi ovog puka povuku u Šibenik. Akciji je dat
vfr"vini naziv »Ostern« . (Arhiv VII, k. 15A. br. reg. I I: Deo ratnog
ika 264. peš.ulijske divizije za period »1 lü.X do 7.X1 1944).

nadirski puk, koji je bio raspoređen u rejonu Split — Klis — Kaštela, obrazovao je Borbenu grupu > Miler« (Müller), koja si imala povući u Šibenik a odatle sa 893. grenadirskim pukom ka Kninu. Komanda pomorske odbrane severne Dalmacije uâ 581, 582. i 583. mornaričkim streljačkim bataljonom i drugim manjim jedinicama) dobila je zadatak da se sa delovima 264. divizije povuče u sabirne logore u rejonu Pađene — Zrmanja a zatim u unutrašnjost. S jedinicama 264. divizije imale su se povući artiljerijske i razne druge jedinice i ustanove, kao i ustaške jedinice.

Da bi se uskladio rad svih jedinica prilikom izvlačenja s obale u rejon Knina, načelnik Štaba 15. brdskog armijskog korpusa održao je 24. oktobra sastanak s predstavnicima Štaba 264. divizije i Komande pomorske odbrane severne Dalmacije. Na sastanku su detaljno razrađeni planovi za evakuaciju; pored ostalog, bilo je određeno da se evakuacija Zadra, a verovatno i Splita, završi do 30. oktobra."

Posle povlačenja 264. divizije i drugih jedinica sa obale trebalo je da pravac Knin — Bihać, na liniji Obrovac — Knin — Vrlika, zatvori 373. legionarska divizija a pravac Mostar — Sarajevo, na liniji Široki Brijeg — Mostar — Nevešnje, 369. legionarska divizija. U rejonu Duvno — Imotski — Široki Brijeg privremeno je pod komandom 369. legionarske divizije zadržan 738. puk 118. lovačke divizije da bi ojačao njenu odbranu, pošto je ona pretrpela teške gubitke u borbama za Dubrovnik i kod Vukovog klanca, zbog čega joj je bilo potrebno izvesno vreme da se sredi i popuni. Oko 26. oktobra prebačeni su njeni delovi u rejon Širokog Brijega, a sredinom novembra prebačen je 738. puk na sremski front, u sastav 118. lovačke divizije.

3. Raspored 8. korpusa

Nasuprot snagama neprijatelja, jedinice 8. korpusa za tekle su se pred kraj oktobra u sledećem rasporedu:

— Štab 8. korpusa na Vrdovu, na Dinari;

— 19. divizija u severnoj Dalmaciji, i to: 6. brigada kod Obrovca, 5. brigada u rejonu Benkovca, dok je 14. brigada zatvarala pravac Bribirske Mostine — Benkovac; zatim, pod komandom ove divizije, Grupa severnodalmatinskih odreda Kninski odred u rejonu Mokro Polje — Rujište, Zadarski odred u rejonu istočno od Zadra, Benkovački odred na području

¹¹ Arhiv VII, mikrofilm London 2: Kriegstagebuch des Kommandant der Seeverteidigung Nord-Dalmatien.

-jedu Benkovca i Biograda na moru i Skradinska četa u rejonu između Bribirskih Mostina i Ciste Male;

— 20. divizija orijentisana ka Sinju, i to: 8. brigada u celima Potravlje i Satrić, 9. brigada — deo snaga držao u biondi posadu neprijatelja u Hrvacama a drugi deo vršio pritisaka zapada na spoljnu odbranu Sinja, 10. brigada u pojatu od Aržana ka Dicmu; zatim, u operativnom pogledu polinijena ovoj diviziji, Grupa srednjodalmatinskih odreda: Morsorski odred u rejonu Mosora, Drniški odred u rejonu Moseča, gibensko-trogirski odred na području između Trogira, Šibenika i Drniša, Vrlički odred u rejonu Čubrica i Dinarski odred istočno od Obrovca;

— 26. divizija orijentisana ka Splitu, i to: 12. brigada u rejonu sela Srijane i Podstrana, 3. prekomorska brigada u selu Tugari, 1. brigada u Janjini i 11. brigada u rejonu Stona na Pelješcu, u gotovosti da se prebace ka Splitu; zatim, pod komandom ove divizije, 1. tenkovska brigada (polubrigada) u rejonu Omiš — Krilo i Artiljerijska grupa 8. korpusa — deo snaga podržavao 12. i 3. brigadu a drugi deo se nalazio sa 1. i 11. brigadom;

— 9. divizija u rejonu Duvna, i to: 3. brigada kod Mokronoga. 13. brigada kod Mesihovine. 4. brigada na prostoru između Aržana i Studenaca i Grupa biokovskih udarnih bataljona¹² u Prisoju;

— Grupa južnodalmatinskih odreda:¹³ Neretvanski odred u rejonu severno od Rogotina i luke Ploče, Zapadnohercegovački odred u rejonu Vrgorac — Ljubuški i Biokovski odred u rejonu južno od Imotskog;

— Grahovsko-pculjski odred u rejonu Bosanskog Grahova, orijentisan prema neprijatelju na Cigelju i Stožištu.

Divizije 8. korpusa bile su raspoređene tako da su njih tri (19, 20. i 26. divizija) bile orijentisane ka glavnim snagama neprijatelja u rejonu Šibenik — Knin — Sinj — Split a jedna ka neprijatelju u rejonu Duvna — Imotski — Posušje. Ovakav raspored pružao je mogućnosti štabu 8. korpusa da sa tri divizije, bez većih pomeranja, izvrši koncentričan napad na

-H. ¹² Grupa biokovskih udarnih bataljona bila je, po naređenju Štaba 8. korpusa, upućena u 9. diviziju da bi je popunila, ali se privremeno odustalo od njenog rasformiranja i uključivanja boraca u sastav "ve divizije.

¹³ Grupa južnodalmatinskih odreda bila je formalno pod komandom Štaba 26. divizije, ali se njegov tilicaj na nju slabo osećao. tako "Je ona dejstvovala više samostalno, u duhu opitih direktiva Slaba korpusa.

glavne snage neprijatelja i da se istovremeno jednom div'jom obezbedi od neprijatelja u Duvnu i Imotskom. Slabost rasporedu 8. korpusa bila je ta što 26. divizija (nje.ova jača jedinica) i artiljerijska grupa još nisu bile grupirane u Splitu.

Ukupna jačina 8. korpusa iznosila je (31. X 1944; 26.667 boraca, naoružanih pretežno pešadijskim naoružanje; i pušaka i automata, raspolagali su sa 1.737 puškom mitraljeza, 316 raznih minobacača i 141 artiljerijskim iruđem raznog kalibra." Korpus je podržavalo pola 1. tenkov brigade (3. tenkovski i 4. inženjerijski bataljon i pola 2. vnkovskog bataljona), a povi-emenom su ga podržavale 1. i 2. eskadrila NOVJ.

Opšti odnos snaga bio je 1:2:1 (33.000 : 26.677) i korist neprijatelja. Međutim, ako se uzme u obzir različn borbeno vrednost nemačkih, ustaško-domobranskih i čičkih jedinica, s jedne strane, i jedinica 8. korpusa, s visokim borbenim moralom, s druge strane, onda je taj odnos relativan! Na težištu je odnos glavnih snaga neprijatelja (264. pes "ska divizija, delovi 373. legionarske divizije, mornaričke, ljerijske i druge jedinice, kao i ustaše i četnici) i glavnih .aga 8. korpusa (19. 20. i 26. divizija) bio takođe 1,2:1 u korist prijatelja (jedinice 8. korpusa: oko 23.000, neprijatelj: oko 27.500), dok je odnos snaga na pomoćnom pravcu bio oko 1:1 divizija i Grupa južnodalmatinskih odreda prema snagan neprijatelja u rejonu Duvno - - Imotski — Široki Brijuni;

Iako je odnos snaga pred početak operacije bio u nst neprijatelja 8. korpus je ipak bio u povoljnijem položaju /bog toga što se taj odnos u toku operacije stalno menjao u NK MU korist, što je on imao slobodu manevra, te je pomei em snaga mogao na izabranom mestu grupisati jače snage i < variti znatno povoljniji odnos, dok je neprijatelj, čije su a'e bile prikovane za garnizone teško mogao to raditi a L ne izgubi pojedina mesta. Prednost 8. korpusa, u odnosu na neprijatelja. bila je u tome što je njegovo ljudstvo, poreklom iz Dalmacije, dobro poznavalo zemljište i uživalo svesrdnu ; noć naroda. Od posebnog je značaja bilo to što su jedinice Ö Korpusa bile prožete ofenzivnim duhom i što im je borbeni n irai bio na zavidnoj visini. Uza sve te prednosti, Slab 8 korpus •

" Arhiv VII. k. 112 A. br. reg. 7 2 Pregled brojnog stanja i oružanja jedinica NOV 1 PO Hrvatske od 31. oktobra 1944. 1" pregledu nije pokazano brojno slanje grupe odreda i brojno korpusne vojne oblasti, tuko da je stvarno brojno stanje 8. korpi nešto jače.

bovi potčinjenih jedinica, zahvaljujući dobroj obavješajnoj
•¹¹bi im³¹ su gotovo potpuno tačne podatke o rasporedu, ja-
mn namerama neprijatelja, dok do takvih podataka o 8. kor-
neprijatelj nije mogao doći. Svi ti. i drugi, elementi bili
• od velikog značaja pri planiranju i izvođenju operacije.

4. Plan operacije

Povoljna vojno-politička situacija, kakva je u drugoj
polovini oktobra stvorena u Dalmaciji, omogućila je Stabu
» korpusa da preduzme operaciju radi oslobođenja čitave
„blasti. Polazeći od nastale situacije, od stanja neprijateljskih
i sopstvenih snaga, Stab korpusa je 26. oktobra izdao direktivu
br. 3. U njoj je formulišao svoju odluku i plan operacije (kojoj
šino dali naziv kninska operacija).

Odluka Štaba korpusa je bila: glavne snage (19, 20. i 26.
divizija), koncentričnim napadom sa zapada, juga i istoka, raz-
biće neprijatelja u rejonu Šibenik — Knin a pomoćne snage
[9. divizija) dejstvovaće u pravcu Neretve; posle zauzimanja
Imotskog dve brigade će ostati na tom sektoru kao korpusna
rezerva a jedna brigada i partizanski odredi će produžiti dej-
stvo u pravcu Mostara; manji delovi će vezivati snage neprija-
telja na liniji Zadar Obrovac dok ne budu likvidirane
njegove glavne snage.

Planom Štaba 8. korpusa bilo je predviđeno da se opera-
cija izvede u tri etape:

- I c-tapa 19. divizija likvidirate neprijateljski uporište De-
r **vrške** i nastavili flišćen.ie prema RoSk<>m slapu I Skradinu; 26.
divizija pristupite likvidaciji Splita sa jačim djelovima i presje-
canju linije Split — Šibenik iskrcavanjem prekć ktora Rcgoz-
nice radi sprečavanja Intervencije pri likvidaciji Splita; 21. di-
I **vizija** likvidirate neprijateljska uporišta Sinj. Hrvace, **Trilj** i
Dicmo, a zatim jednu brigadu ostavili na sektoru Dicma sa za-
datkom pritiska prema Klisu i du bude neposredna rezerva snaga
26. divizije koje operišu oko Splita, a druge orijentisati u pravcu
I **sjevera 1** pripremili operaciju u Vrličkoj dolui
- II etapa; snage 19. divizije dejstvovaće sa jačim djelovima
, na liniju Padene - Zrmanja — Otrit sa zadatkom uništavanja
neprijateljskih snaga i pripremanja situacije za potpuno preki-
danje te linije u povoljnom momentu, a sa jednom brigadom dej-
stvovaće u pravcu Fromine sa zadatkom boćnog napada na ne-
prijateljske snage ni prostoru Dini- — Knin Snage 26. divizije
dejstvovaće na liniju Šibenik Drniš, pripremiti I izvršiti likvi-
I daciju Šibenika, produžujući operacije prema Drnišu. a jednu
I brigadu po likvidaciji Splita uputiti na Vis za zaštitu Otoka. Snage
20. divizije pristupite likvidaciji Vrličke doline i zavijanjem des-
nog krila izbiti na liniju Pleševicu — Biskupija — Štikuv-j

u trećoj etapi: koncentrični napati sve tri divizije na prost *J Knin — Drniš sa zadatkom likvidacije oba uporišta, tim rja°.J divizija likvidira Drniš a 20. divizija Knin dok će sna;, 19 zije biti upotrebljene prema situaciji.'⁵ "3

Artiljerija će u prvoj etapi sa potrebnim brojem "nula sa. dejstvovati sa snagama 26. divizije, u drugoj etapi prebacite 'T dan brdski divlzon. jednu haubičku bateriju i jednu protivkolsu" bateriju, radi sadejstva sa 20. divizijom. U trećoj etapi ck IvovaS uglavnom sa istim jedinicama kao i u drugoj.

Tenkovska brigada: u prvoj etapi dejstvovaće sa potrebnom jačinom sa snagama 26. divizije, a u drugoj etapi preći e dvife ćete tenkova i jednu četu blindu u 20. diviziju. U trećoj etapi isto

Tokom izvođenja, a prema zahtjevima situacije, ovaj pi_{an} ce se mijenjati narednjima ovog Štaba po vlastitom nahodenju ili na prijedlog štabova divizija.

Vežu stalno održavati pomoću radiostanica. Izvještaje obavezno slati tri puta dnevno, po potrebi češće, a naročito .. svakoj promjeni situacije..¹⁰

Kao što se vidi, planom operacije bilo je predvidi-: 10 potpuno opkoljavanje i uništavanje snaga neprijatelja u rajonu Šibenik — Knin — Sinj — Split. Krajnji rok postizai 1 tog cilja nije bio fiksiran, isto tako nije bilo određeno ni ti janje pojedinih etapa. Jedino je bilo rečeno da direktiva imah stupa na snagu.

Istoga dana kad je izdao direktivu Stab 8. korpusa je radio-depešom, s njom upoznao sve potčinjene jedinice Zbog brzog razvoja događaja nije bilo vremena za vršenje detaljnijih priprema. U stvari, neke posebne pripreme nisu bile ni potrebne, jer je Stab korpusa još za vreme borbi u oktobra pripremao jedinice za konačni obračun s neprijateljem na području Dalmacije i postavio ih prema objektima napada t: da

* U dosadašnjoj vojnoj historiografiji (Završne operacije za oslobođenje Jugoslavije 1944—1945, Vojnoistorijski institut, Beograd, 1957; Oslobođilački rat naroda Jugoslavije 1941—1945, Vojnoistorijski institut. Beograd. 1958; Vojna enciklopedija, knj. IV, Beograd, 1961; Izbijanj Trgo. Kninska operacija, Vojnoistorijski glasnik, br. 1. 1956; i dr borbe vodene za sam Knin i njegovu najužu okolinu u vremenu od 16. novembra do 4. decembra 1944. tretirane su kao kninska operacija Time je ona suviše sužena i vremenski i prostorno. Iz gornjeg planu vidi da borbe za Knin nisu bile planirane (a nisu ni izvedene) kao samo: Mln-i operacija, već kao treća etapa jedne mnogo šire operacije. S ub,iroiff na to, kao i na činjenicu da borbe za Knin čine sa borbama za Sinj. Split i Šibenik jedinstvenu operativnu celinu po cilju, angažovanirt '-ragama, mestu i vremenu, da su neposredne borbe za Knin hilt žešće, da su tu potučene snage neprijatelja i da je time postignut krajnji cilj planirane operacije, dali smo čitavoj operaciji naziv kninska operacija.

i" Arhiv VII. k. 111. br. reg. 10 2.

I

bile spremne da odmah stupe u dejstvo;¹⁷ štaviše, 20 divi-
o ūtpo^ela je borbe dva dana pre izdavanja direktive.
z'ja pored uništenja okupatorskih i kvišlinških, naročito čet-
ćkiñl snaga, bilo je planirano da se razbije okupatorsko-kvis-
aparat vlasti i omogući brzo uspostavljanje nove vlasti
j strane NOO-a na novooslobođenim područjima, naročito u
-adovima. U toku borbi moralo se voditi računa da se saču-
vaju objekti važni za privredu, saobraćaj i dr., kako bi se po
„-lobođenju mogao što pre uspostaviti normalan život.

¹⁷ Pre izdavanja direktive br. 3 bio je plan operacije podnesen
vrhovnom Stabu na odobrenje. Dok se čekala saglasnost. Stub 8. kor-
Msa je dejstva potčinjenih jedinica usmetavao u duhu novnih zami-
Plana Kad je bio odobren, plan je pismeno oformljen u duhu kon-
groie situacije na dan 14. oktobra 1944. (Milan Kuprešanin: Oslobor-
r'tje srednje i sjeverne Dalmacije krajem 1944. godine. Vojno delo, br.
Beograd. 1953).